

T.C
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

**ADALET AĞAOĞLU'NUN "KOZALAR" OYUNU
METİN VE PROVA SÜRECİ
ÇÖZÜMLEMESİ**

EREN BALKAN
**S.B.E İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programında Hazırlanan
Yüksek Lisans Tezi**

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Kerem Karaboğa

TEMMUZ 2006

ÖZET
ADALET AĞAOĞLU'NUN "KOZALAR" OYUNU
METİN VE PROVA SÜRECİ
ÇÖZÜMLEMESİ

Balkan, Eren

İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programı

Tez Yöneticisi: Yard. Doç.Dr. Kerem Karaboğa

Temmuz 2006, 48 sayfa

Bu çalışmada oyuncunun, yönetmen ile çalıştığı bir oyunun prova sürecini analiz etmesi hedeflenmiştir. Seçilen oyun, Adalet Ağaoğlu'nun "Kozalar" adlı eseri, deneyimlenen rol, III.KADIN rolüdür. Yapılan tercihler ve uygulanan yöntemlerin nedeninin anlaşılması için oyun, yazar ve oyunun dönemi ayrıntılarıyla ve objektif olarak incelenmiştir. Prova süreci ise, içinde oyuncunun yaşadığı sorunları, çözüm aşamalarını, oyun tercihlerini, kısacası öznel deneyimini barındırdığı için kaçınılmaz olarak subjektif bir dille anlatılmıştır. Bu bağlamda, yapılan çalışmanın analitik olarak çözümlenmiş bir belgeden çok, kaydı tutulmuş bir oyunculuk deneyi olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kozalar, Adalet Ağaoğlu, Oyunculuk, Prova

ABSTRACT
“KOZALAR” FROM ADALET AĞAOĞLU
CONTENT AND REHEARSAL PHASE
ANALYSIS

Balkan, Eren

Master’s Degree In Advance Acting

Supervisor: Yard. Doç.Dr. Kerem Karaboğa

July 2006, 45 sayfa

The aim of this study is to analyze the preparation phase of a play presenting the worktogether of a director and an actress. The selected play is “Kozalar” from Adalet AĞaoğlu and the experienced role is III.KADIN. To be able to understand the reason why this play has been selected, the details about the author of the play, time where it has been written, have been objectively analyzed. On the otherhand, the details of the rehearsal phase is presented with more subjective input as it reflects the challenges of the actress with the play, the solutions and her preferences; shortly it is based on the the personal experiences. In relation to this, one should know that the study presents the recording of an acting experience rather than a document with solutions from the analysis of the work.

Key Words: Kozalar, Adalet AĞaoğlu, Acting, Rehearsal

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	i
Özet.....	ii
Abstract.....	iii
İthaf.....	iv
1.GİRİŞ.....	1
2. ADALET AĞAOĞLU'NUN OYUNLARI VE "KOZALAR" METNİNİN İNCELENMESİ.....	3
2.1. Adalet Ağaoğlu'nun Oyun Yazarlığı.....	3
2.1.1. Türk Tiyatrosunun 1950-70 Yıllarına Genel Bakış.....	4
2.1.2. Adalet Ağaoğlu Oyunları.....	6
2.2. "Kozalar" Oyunu Metin Çözümlemesi.....	11
2.2.1 .Konu.....	11
2.2.2. Kişiler.....	12
2.2.3. Zaman.....	13
2.2.4. Mekan.....	20
2.2.5. Simgeler.....	21
2.3. III.KADIN Rolünün Karakter Analizi.....	23
3. "KOZALAR" OYUNU PROVA SÜRECİ ÇÖZÜMLEMESİ.....	28

4. SONUÇ.....	39
KAYNAKÇA.....	42
EKLER BÖLÜMÜ.....	43
Görev Dağılımı.....	43
Uygulanan Metin.....	44

1. GİRİŞ

Adalet Ağaoğlu'nun Kozalar oyununun metin ve prova süreci çözümlemesinin yazıya dökülmesi şu kararlar eşliğinde gelişmiştir.

Bir oyunun, yazarını ve onun üslubunu göz önüne almadan incelemenin doğru olmadığını düşündüğüm için, Adalet Ağaoğlu'nun oyun yazarlığını ve özellikle de oyunlarını yazdığı dönemin sosyal, politik ve ekonomik koşullarını, 1950-70 yılları arasındaki Türk tiyatro ortamının penceresinden bakarak, değerlendirmeyi uygun buldum.

Yazar belli bir akımı temsil ettiği ve birbirine benzeyen konuları işlediği için, üslubunun gelişimini, kronolojik sırayla, diğer

oyunlarından örnekler vererek anlatmayı seçtim. Bu şekilde, yazarın uzun bir aradan önce yazdığı son oyun olan “Kozalar”daki üslubunun ve konu seçiminin tesadüfi olmadığını belirtmek, daha sonra prova sürecini analiz edeceğim oyunun yazım sürecini analiz etmek istedim.

Yazarın diğer oyunlarını analiz etme sürecinde başvurduğum kaynaklarda, oyunlar, seçilen konular ve kullanılan üslup hakkında farklı görüşlerle karşılaştım. Değerlendirmenin objektifliğini sağlamak adına konuyu, iki farklı görüşten alıntılar yaparak işlemeyi uygun buldum.

Metin analizine, konuyu ve karakterleri anlatarak başladım. Kozaları incelerken, ‘zaman’ başlığı altında oyunun kimleri, neden eleştirdiğini ve dönemi ne kadar yansıttığını, ‘mekan’ başlığı altında oyunun en baskın ögesini ve ‘simgeler’ başlığı altında ise oyunun

üslubunun nelerle desteklendiğini çözümlerim. Tüm başlıklarda, analiz edilenlerin izleklerini belirtmek için metinden bol miktarda referans kullandım.

Deneyimlediğim III.KADIN rolünün karakter analizinde ise, üç kadının daha önceden belirttiğim ortak özelliklerini tekrarlamamaya dikkat ettim. Bu amaçla, III.KADIN karakterini, diğerlerinden ayıran özellikleriyle ve yine metinden alıntılar yaparak çözümlerim.

“Kozalar” oyununun prova süreci çözümlerini ise tek bir başlık altında, toplamayı tercih ettim. Sürecin istatistiksel bilgisini verdikten sonra, yönetmenimizle yaptığımız tercihlerin, karşılaştığım sorunların, bu sorunların çözüm aşamalarının yanı sıra, rolüme hazırlanma sırasında etkilendiğim dış kaynakları da (okuduğum kitap, katıldığım workshop gibi) anlatmayı seçtim. Kostüm, dekor, aksesuar ve makyaj kullanımına da yer vermeyi uygun buldum. Göreceli bir konumda olduğum ve birtakım konularda özeleştiriyeye yer verdiğim

için, prova sürecini çözümlediğim bu bölümü, ister istemez öznel bakış açısının getirdiği basit ve samimi bir dil kullanarak yazdım.

2. ADALET AĞAOĞLU’NUN OYUNLARI VE “KOZALAR” METNİNİN İNCELENMESİ

2.1. Adalet Ağaoğlu’nun Oyun Yazarlığı

Adalet Ağaoğlu 1929’da Nallıhan’da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Yazım hayatına 1946 yılında *Ulus* gazetesindeki tiyatro eleştirileriyle başladı. Ağaoğlu, tiyatro yazılarına Adalet Sümer imzasını atar, bazen de isminin tersten okunuşu olan Remüs Telada takma adını kullanırdı.

1951-70 yılları arasında Ankara Radyosu’nda dramaturg ve Kültür Yayınları Şube Başkanı olarak çalışan Ağaoğlu bu dönem boyunca pek çok oyun yazdı. 1973 ‘te oyun yazarlığına ara verdi ve çalışmalarını öykü ve roman türlerinde yoğunlaştırdı. Yazarın 20 yıllık bir aradan sonra kaleme aldığı oyunu *Çok Uzak Fazla Yakın* 1991’de yayımlandı.

Adalet Ağaoğlu'nun oyunlarını ağırlıklı olarak yazdığı 1951-73 seneleri içerisindeki Türkiye'nin genel durumuna bakacak olursak, yazarın üslubunun daha anlaşılır olacağı kanısındayım.

2.1.1. Türk Tiyatrosunun 1950-70 Yıllarına Genel Bakış

1950 yılında Türkiye'de çok partili düzene geçilmesi ekonomik, siyasal ve kültürel değişimlerin yanı sıra bu gelişim ve değişimlerin yol açtığı krizleri de beraberinde getirir.

“1950-1960 yılları arasındaki ekonomik, siyasal, toplumsal değişimler ve gelişimler tiyatroya da yansımıştır. Aydın kesimin tepkisine koşturarak bu dönemin tiyatro yazınında toplum sorunlarına ilgi duyulduğu görülür. Sorunlar nesnel bir tutumla ele alınır ve sorunları yaratan durumun eleştirisi yapılır. 1950'li yıllarda tiyatrodaki işlenen konular, irdelenen sorunlar ve vurgulanan düşüncelerde çeşitlilik görülmeye başlar.”¹

1960 darbesi ve ardından gelen anayasa ise ekonomik, siyasi ve toplumsal yaşamda yeni bir dönemin kapısını araladığı gibi, Türk tiyatrosu açısından oldukça verimli bir dönem başlar.

¹ Gülayşe Erkoç; *1960-70 Dönemi Tiyatro Hareketleri*, Tiyatro Araştırmaları Dergisi, Ankara (Haziran 2002) http://www.ankara.edu.tr/tiyatro/TAD_2002-13-sayi.doc

“... Genelde sanat, ve özelde tiyatro toplumsal yaşamdaki hareketliliği, yeniliği ve gelişmeyi yansıtır. Tiyatro yeni bakışın aynası olur. Yeni biçimler denenir, yeni öneriler sunulur, oyun yazarları yeni oyunlar yazar.”²

“Toplum yaşantısında görülen kusurlar, aksaklıklar eleştirilir. Siyasal, ekonomik ve kültürel hayattaki çarpıklıklar ele alınır. Toplumsal yaşamda gözlenen rüşvet, iltimas, partizanlık, yoksulluk, sömürü, göç, ahlaki yozlaşma en çok değinilen konuları oluşturur.”³

1968 yılı itibariyle, ülkedeki ekonomik ve siyasi bunalımlar, toplumda öğrenci yürüyüşleri, karşıt yürüyüşler, bombalama eylemleri şeklinde tezahür eder ve akabinde 1971 muhtırası gelir. Dönemin bütün etkilerini tiyatrodaki görmek mümkündür.

² a.g.e

³ Gülayşe Erkoç; *1960-70 Dönemi Tiyatro Hareketleri*, Tiyatro Araştırmaları Dergisi, Ankara (Haziran 2002) http://www.ankara.edu.tr/tiyatro/TAD_2002-13-sayi.doc

“...60’lı yılların sonuna doğru dönemin heyecanında bir düşme görülür. Heyecan yerini ekonomik ve politik buhrana bırakır. Enflasyon, ideolojik kavgalar, siyasi gerginlik 12 Mart’ı hazırlar. Tiyatro da benzer bir bunalımı yaşar. Deneycilik ruhu söner.”⁴

Genel hatlarıyla böyle bir zaman diliminde üretkenlik gösteren Adalet Ağaoğlu’nun toplumsal bilinci gelişmiş, yurdunun sorunlarına duyarlı, ilerici, düşünür ve aydın kimliği yazdığı oyunlara yansımıştır.

Adalet Ağaoğlu , aynı dönemi paylaştığı Haldun Taner, Turgut Özakman, Aziz Nesin, Melih Cevdet Anday, Vasıf Öngören, Rifat Ilgaz, Tarık Buğra gibi yazarlarla birlikte, sanat aracılığıyla toplumu bilinçlendirme, aydınlatma, düşündürme amacı doğrultusunda yeni eserler üretmiş ve Türk tiyatrosuna dinamizm kazandırmıştır.

⁴ a.g.e

Adalet Ağaoğlu; toplumun birey üzerindeki baskısını, bireyin vurdumduymazlığını, düzenin çarpıklığını, kadınların erkekler karşısındaki ezilmişliğini, kuşatılmışlığı konu olarak işlediği pek çok oyununda bireyi ve toplumu eleştirerek eğitmeyi amaç edinmiştir. Bu amacı doğrultusunda oyunlarında, yeni biçemleri denemekten çekinmemiştir.

2.1.2. Adalet Ağaoğlu Oyunları

Yazarın üslubunu, işlemeyi ve eleştirmeyi seçtiği konuları, oyunları ile bağlantılı olarak işlemeyi doğru buluyorum.

“Evcilik Oyunu” yazarın 1960-1961 yılları arasında kaleme aldığı bir oyundur. Oyun, kadın-erkek ilişkisi üzerindeki toplumsal baskıyı ve dayatmaları konu almaktadır. Yazar absürd bir biçemle dramatik anlatımı, oyunun geneline hakim olan kara mizah yardımı ile harmanlamıştır. Mekan oldukça önemlidir çünkü bireyin,“dışarının” tehlikesi ve tehtidi karşısındaki kuşatılmışlığını ve varolma savaşını simgelemektedir.

Tiyatro çevirileri yapan ve tiyatro incelemeleri yapmak için yurtdışına çıkan Ağaoğlu, 1950 yılı itibariyle dünyayı etkisi altına alan absürd akımdan çok etkilenmiş ve bu biçemi oyunlarında kullanarak Türk tiyatrosuna tanıtmak istemiştir.

Fakat, “Asiye nasıl Kurtulur?” ile benzer bir konuyu işleyen Vasıf Öngören’nin ve “Müfettişler” oyunu ile absürd öğeleri kullanan Melih Cevdet Anday’ın aksine,

“Absürd durumlarla anlatıya dayalı kurgu biçimini bir arada kullanan yazar, her iki uygulamasında da tutarlılık gösterememiş, tek boyutlu ve didaktik bir yola girmekten kendini alamamıştır”⁵

“Tombala” 1963 yılında yazılmıştır ve edilgen, toplumsal yaşamdan soyutlanmış yaşlı bir çifti konu almaktadır. Absürd bir biçem göze çarpmaktadır. Mekan yine kısıtlayıcı, soyutlayıcı ve hiçliğe götüren özelliğiyle oyundaki en baskın öğedir.

⁵ Dilek Atabey; *Adalet Ağaoğlu ve Oyunları*, <http://www.okuyan.us.com.tr/icerik.asp?Icerik ID=997>

“İnsanın dramını toplumsal bağlamı içinde görüp değerlendirir. En bireysel özelliklere eğildiği, en özel durumları sergilediği, en soyut biçimleri denediğinde bile toplumsal boyutu ihmal etmediği görülür.”⁶

1964 yılında yazılan “Çatıdaki Çatlak” oyunu , hiç evlenmemiş, birbirinden başka kimsesi olmayan iki kardeşin hayat mücadelesini konu almaktadır.Yazar bu oyununda orta sınıf dramını ele alır, kadın sorunlarına eğilir ve toplumsal düzeni eleştirir. Toplumsal sömürüye hapsedilmişliği, kısıtlanmışlığı vurgulamak için yazar yine mekanı kullanmıştır.

“Yazar oyun kişilerine anlayışla,hoşgörüyle yaklaşırken, onları bu düzensizliğin farkında olmadıkları için eleştirir de. Fakat eleştirinin büyüğü aynı bilmezlik içinde olan seyirciye yöneltmiştir.”⁷

“Bir Kahramanın Ölümü” ise bir odada hapsolmuş, aynı davaya baş koyan iki kişinin, kalabalıkların isteği ve davalarının gereği içinde kendilerini öldürmeye karar verme ve ödürme sürecini konu almaktadır. Yazar oyunu soyut bir ortama yerleştirmekle beraber dramatik bir kurgu içerisinde insan ilişkilerinde gerçekçi ve somut bir biçime yönelmiştir. Sistemin eleştirisi içerisinde birey olmanın ve birey olarak kalmanın mücadelesi işlenmiştir. Mekan umutsuzluğun, kapalı kapılar sisteme kurban ediminin kaçınılmazlığını simgelemektedir.

⁶ Prof.Sevda Şener; *Adalet Ağaoğlu'nun Oyun Yazarlığı*, Adalet Ağaoğlu Toplu Oyunlar, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1996

⁷ Prof.Sevda Şener; *Adalet Ağaoğlu'nun Oyun Yazarlığı*, Adalet Ağaoğlu Toplu Oyunlar, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1996

*“Adalet Ağaoğlu, oyun kişilerini geliştirirken güncel gözlemlerinden yola çıkan gerçekçi bir yazardır.”*⁸

Yazarın 1970’de kaleme aldığı “Çıkış” adlı oyun, böcekli bir odada yaşayan ve ne yaparlarsa yapsınlar böceklerden kurtulamayan bir baba kızın özgürlük mücadelesini anlatmaktadır. Ağaoğlu bu kez simgesel bir oyun tercih etmiştir. Birey üzerindeki baskı , bireylerin eylemsizliği çeşitli simgelerle anlatılmıştır.Yazar bu oyunda diğer oyunlardaki umutsuzluktan farklı olarak biraz da söylemsel bir biçimde bir çıkış yolu önermiştir.

1970-71 arasında yazılan “Kendini Yazan Şarkı”,biri öğrenci biri örgüt üyesi iki gencin bir kentten ve bilinmeyenden kaçışlarını ve mücadelelerini bir ağılda sorgulamalarını konu alır. Kendi doğrularını arayışı ve birey olma mücadelesini anlatan bu oyununda Adalet Ağaoğlu yine absürd biçemi benimsemiş ve metaforlardan faydalanmıştır.

*“Yazar, metaforik kullanımlarla ve sahnelerin eş zamanlı oynanması yöntemiyle dramatik yapıyı zaman zaman bozmuştur. Bu yönüyle de oyun, biçimsel olarak göstermecici bir yola girer. Böylece içerikte eleştirel bir tutum sağlamaya çalışır”*⁹

Oyunlarına bakıldığında zaman Adalet Ağaoğlu’nun, absürd biçemle, göstermecici ve gerçekçi biçemi harmanlayan, detaylara önem veren, zaman zaman didaktik olsa da eleştirel bakış açısına sahip, toplumu önemseyen, yeni anlatım biçimleri aramaktan çekinmeyen, yenilikçi bir oyun yazarı olduğunu söyleyebiliriz.

⁸ a.g.e

⁹ Dilek Atabey; *Adalet Ağaoğlu ve Oyunları*, <http://www.okuyan.us.com.tr/icerik.asp?Icerik ID=997>

Kendisi de, bir yazar olarak üslubunu belirleyen ve onu yeni arayışlara götüren güdülerini şöyle anlatmıştır:

“Kısıtlanma, sınırlandırılma ve darlık duyguları ; İşte bunlar benim kitapları yaratırken kaynak olarak aldığım güdülerimdir.

Burada belirtmem gerekir ki; Ben, 3 tane askeri darbe yaşamış, çeşitli engellerle ve sansürlerle mücadele etmiş ve sadece ana dilinde yazmış bir nesildenim. Rolla May’in ‘Yaratma Cesareti’ adlı eserinde söylediği gibi : “Yaratıcı insanın en işine yarayan problemi, dar eşiklere hapsolünmüş sıkışma duygusudur.” Benim yüzleştığım darlık, sadece askeri darbeler yüzünden değil. Klasik anlatım yapısından kaçmaya ve uzaklaşmaya dürtten ve çok yönlü anlatım çeşitleri arayışlarına sokan, geleneksel anlatımın kısıtlayıcı dar limitleri olmuştur.”¹⁰

¹⁰ Adalet Ağaoğlu; *On The Changes of 1970-80 in the Turkish NOVEL*

http://www.lightmillenium.org/2005-15th/agaoglu_speech. Çeviren: İhsan Olgu Demir

Adalet Ağaoğlu'nun sözleri ve yukarıda analizini yaptığımız oyun yazarlığının gelişimi, bizi 20 yıllık bir aradan önce yazdığı son oyununa ,” Kozalar” a götürüyor...

2.2 . “Kozalar” Oyunu Metin Çözümlemesi

Yazılı kaynaklarda Adalet Ağaoğlu'nun “Kozalar” oyununu 1971'de kaleme aldığı yazılsa da bazı internet kaynaklarında oyunun tarihi 1973 olarak belirtilmiştir.

Günlük bir toplantı veyahut çay saati sebebiyle bir araya gelen ve sıradan sohbetler eden üç kadının korkularının, kendilerini absürd bir duruma sürüklemesi oyunun genel konusunu oluşturur.

2.2.1. Konu

Sıradan bir hayat süren üç, küçük burjuva kadını bir araya geldikleri çay saatinde birbirlerine, sahip oldukları herşeyle (meziyetleri, malları, mülkleri, kocaları, çocukları) övünerek nisbet yaparlar. Günlük ve görgüsüz konuşmalarının ardında üçünün de sahip olduklarını kaybetme korkusu vardır. Kale gibi , sağlam evlerinde kendilerini güvenli hissetmektedirler fakat bu his, radyodan dinledikleri haberlerle yerini korkunç bir şüpheyeye ve büyük bir korkuya bırakır. Dışarıdan gelen seslerle (yürüyüşler, bomba sesleri,kapının çalınma sesi) panik daha da büyür. Ellerindekileri kaybetmemek için evdeki tüm delikleri ve çıkışları kapayan kadınlar sonunda kendilerini kozalarına hapseder ve çıkışsız bırakırlar.

2.2.2. Kişiler

I.KADIN

Ortak özellikleri dışında onu diğerlerinden ayıran en önemli özelliği son derece titiz bir kadın olmasıdır. Alerjik bir yapısı vardır, sürekli aksırır. Diğerleri gibi o da namusuyla yaşar. Ailesi onun için kutsaldır. Bu, onun en büyük övünç kaynağıdır. Çocuklarına karşı baskıcı ve kısıtlayıcı bir annedir ve hamiledir. Sürekli bilgiçlik taslar ve herşeyin en iyisini yaptığını düşünür. Diğerlerine karşı hava atma fırsatını hiç kaçırmaz.

II.KADIN

Oyun boyunca yün ören ve en panik olduğu anlarda bile elinden örgüsünü bırakmayan II.KADIN, diğerlerine göre daha pasif ve mızızdır. Kendisine güvenmediği her halinden bellidir.Yatılı okulda okuyan bir kızı ve baskın bir kocası vardır. Diğerlerine nazaran daha bön gibi görünse de, alltan alta bütün dedikoduları başlatan, iğneli laflar sokan da odur. Dinine bağlı, hijyene düşkün bir kadındır.

III.KADIN

Oyun boyunca boncuk dizem ve son ana kadar boncuklarının derdine düşen III. KADIN, diğerlerine göre daha gençtir ve histeriktir. İstemesine rağmen çocuğu olmuyordur.Bu yüzden de diğer iki kadına ve çocuklarına sinir olmaktadır. Kocasına aşıktır fakat erkek lafı bile içini titretir. Ev işlerinden pek anlamaz.Giyimine düşkün ve süslüdür. (III.KADIN ile ilgili detaylı karakter analizi daha sonra sunulacaktır.)

Üç kadın da birbirlerini tanımakta neredeyse hergün görüşmektedirler. Sohbetleri boyunca farklı nedenlerle değişik kombinasyonlarla iki kadın arasında ittifak kurulurken biri dışlanır. Fakat bu durum günlük konuşmaların, laf sokmaların ve dedikoduların getirdiği bir sonuçtur.

Adalet Ağaoğlu'nun diğer eserleriyle karşılaştırıldığında, yirmi yıllık bir aradan önce kaleme aldığı bu son oyununda oldukça ağır bir sınıf eleştirisi göze çarpmaktadır. Daha önceki oyunlarında bazen bireyi, bazen toplumu bazen de düzeni eleştiren Ağaoğlu, bu kez doğrudan küçük burjuva sınıfını eleştirmiştir.

“Adalet Ağaoğlu, Kozalar'da sakınmadan bir sınıfı alaşağı etmekten geri kalmaz. 1971'de kaleme aldığı oyunda, bir önceki oyunundaki (Kendini Yazan Şarkı) "tanık olma" durumu ve tavrı, yerini ateşli bir burjuvazi düşmanlığına bırakır.”¹¹

2.2.3. Zaman

Oyunda, dönemin tüm toplumsal, siyasi ve ekonomik karmaşasının etkileri görülebilir. Bütün olaylar, kadınların aymazlığını ve vurdumduymazlığını eleştirerek verilir. Oyun süresi ise zamanın kronolojisine uygun olarak kurgulanmıştır. Oyunda gördüğümüz etkiler şunlardır:

İşçi yürüyüşleri ;

“I.KADIN: Neyin gürültüsü bu?

¹¹ Dilek Atabey, *Adalet Ağaoğlu ve Oyunları*, <http://www.okuyanus.com.tr/icerik.asp?IcerikID=997>

I.KADIN: Bomba mı yürüyüş mü?

III.KADIN: Resmigeçit mi?"¹²

Bombalı eylemler;

"I.KADIN: Kimileri de hocalarına baş kaldırıyor. Bizimki anlatıyor..Geçende biri, sınıfını geçirmede diye hocasının bahçesine bomba atmış..."(sayfa 40)

Öğrenci olayları;

"III.KADIN: ...Komşunun oğlu var.. Fakültede... Görersen ne ana dinliyor ne baba..

II.KADIN: Esrar da içiyordur belki...

III.KADIN: Olabilir.Çünkü .. Biliyor musun, köşebaşlarında durup, efendime söyleyeyim, böyle böyle el kadar kağıtlar dağıtıyormuş herkese. Düşün! Bir dilenci gibi durup..."(sayfa 40)

"SPİKER: ...Gençler arasında çıkan yeni bir çatışmada bir öğrenci öldü. İkiisi yaralandı..

I.KADIN: Çatışmayıversinler!

Ekonomik bunalımın insanları ittiği suçlar;

SPİKER: ...Bazı kimseler bir bankayla dükkanı soymuşlardır. Soyguncular kaçmıştır.

Dünyadaki kargaşalar;

¹² Adalet Ağaoğlu; *Adalet Ağaoğlu Toplu OyunlarıII, Kozalar*, Yapı Kredi Yayınları. İstanbul, 2005 (Sayfa 55)
(Tez içinde,oynadığımız metinden yaptığımız alıntılar sadece sayfa numarasıyla belirtilecektir.)

SPIKER: Kamboçya'ya yeniden asker çıkarılıyor. Son çarpışmalarda yüz kırk dokuz Vietkong öldürüldü.”
(sayfa 46)

“II.KADIN: Kanubuş'ta olanlardan bize ne?” (sayfa 52)

Evlerinde oturan ve kendileri dışında hiçbirşeyle ilgilenmeyen kadınların, toplumsal duyarsızlıklarını ve umursamazlıklarını desteklemek için yazar , oyunun başında ve ortalarında slayt yardımıyla, rahatsız edici yükseklikte seslerle savaş ve bomba görüntülerini kullanmıştır.

Üç kadının, bireyleri temsil etmekten çok bir sınıfı, burjuvaziyi temsil ettiği düşünülebilir zira yazar isim kullanmaktansa, karakterleri I.KADIN, II. KADIN ve III. KADIN olarak adlandırmıştır.

Genel duruşları ve ortak özellikleri de bize, küçük burjuva oldukları izlenimi vermektedir.Bunlar;

Sahip olduklarını övmeleri, kendilerini malları mülkleriyle ifade etmeleri;

“I.KADIN: Radyomuz, televizyonumuz, salon takımlarımız, yemek odası takımlarımız, bu ev bize bile dar geliyor zaten.

III.KADIN: Hem biz o kürkü alıncaya kadar...” (sayfa 44)

“II.KADIN: Biz zengin değiliz o kadar ki... bir katımız, bir arsamız, bir de...” (sayfa 42)

Görgüsüz ve açgözlü olmaları;

“I.KADIN: Çocuk doğdu mu ver lalaya, dadiya baksın. Benim bir süt annem vardı. Kendi annem yalnız beni sevmek için girerdi odama...” (sayfa 37-38)

“I.KADIN: ...Zaten bir onları bir de elmas yüzüğümü nereye saklayacağımı hiç bilemem.” (sayfa 50)

“III.KADIN: Yapışmaz tavam! Söylemesi ayıp, daha yeni almıştık.” (sayfa 56)

“II.KADIN:..Evimizi ,çok şükür, bol bol yiyecekle doldurduk. Konserveler, iki çuval pirinç, üç teneke yağ falan...” (sayfa 44)

“III.KADIN: Benimkini lütfen fincana koy ,zahmet olarsa. Ben çayı fincanda severim nedense...” (sayfa 35)

Kendileri gibi olmayanları küçümsemeleri ve fakirleri hakir görmeleri;

“I.KADIN: ...Ne elektrik ocağını kullanmasını bilir onlar, ne otomatı. Banyoya da giremezler. Ömürlerinde banyo görmemiştir ki zavallılar. Banyoda nasıl yıkanılır, bilmezler...”

III.KADIN: ...Hem öyle herşey, herkesin üsrüne uymaz. Bizim eve çalışmaya gelen kadın mesela, söylemesi ayıp, deve gibi. Kürküm ona hem dar gelir,hem kısa. Hem de yakışmaz.

I.KADIN: Kayınbiraderimin un fabrikasından bir adamın karısı hastalanmış. Zavallının biri. Pis mi pis ikisi de. Almış getirmiş buraya, doktora. Sevaptır, dedim: İki gün şu yandaki hizmetçi odasında zor tuttum.” (sayfa 43)

Fırsat buldukça, birbirlerinin arkasından konuşmaları, riyakarlıkları;

“II.KADIN: Onun kocası çok cimri. Benimki hiçbir şeyime karışmaz.elektriği şu saatte yaktın, şu saatte söndürdün, demez.” (sayfa 36)

“II. KADIN: Nasıl laf attı, gördün mü?

III.KADIN: Görgüsüzlüğüne ver...” (sayfa 47)

“II.KADIN: (III.KADIN için)... Hep kendini düşünür bu da.. Bir de kibarlık taşıyor...”

I.KADIN: (III.KADIN için) Bardağın kırıldığına üzülmedi bile.. Kendi takımını olsa.” (sayfa 49)

Bencil olmaları;

“II.KADIN: Kendi evimizde olsak neyse.. Kendi evimiz deriz, başımıza geleni çekeriz.

III.KADIN: Ama burası onların evi...” (sayfa 48)

“I.KADIN: Ne istiyorlar bizden canım? ...Daha ne evler var.. Oralara gitsinler” (sayfa 51)

Kocalarını ve çocuklarını sığınak olarak görmeleri, varlıklarını bu şekilde anlamlandırmaları

“I.KADIN: Biz kocalarımızdan memnunuz çok şükür.”(sayfa 54)

“II.KADIN: Köklü aile çocuklarının ahlakı bozulmaz.” (sayfa 47)

“I.KADIN: Benimki de çok gecikti.Çok gecikti..Gelse onları sustururdu.” (sayfa 56)

“III.KADIN: Bizimki gazete okuyor. Herşeylerden haberi oluyor.” (sayfa 44)

Ve en önemlisi, sadece kendi güvenliklerini düşünmeleri, duyarsızlıkları,” bana dokunmayan yılan bin yaşasın” desturları:

“II.KADIN: İyi ki hoca öğretmen falan değil bizimki..

I.KADIN: Bize dokunmasınlar da ne yaparlarsa yapsınlar

III.KADIN: Bulaşmayacaksın. Bulaştın mı kötü.” (sayfa 40-41)“I.KADIN: Fakir fukaradan bize ne? Bize ne kambuşlu sarı maymunlardan? Yüz kırk altısı öldürülmüş... Bize ne?” (sayfa 52)

Oyunun temelini oluşturan ve sonuna doğru absürd bir hale dönüşen korkuyu, somut bir neden (radyodaki haberler ve kaçan soyguncuların evlerde saklanma ihtimalleri olduğu duyurusu) oluşmadan önce de kadınların günlük konuşmaları içerisinde görmek mümkündür.

“II.KADIN: Un çarşından gelince elemek gerekiyor, bitli çıkıyor.

ÖTEKİLER: Bitli mi? Bitli mi?” (sayfa 37)

“III.KADIN: Çok mikrop var ortalıkta. Bizimki diyor ki, mikrop kolera yapıyor, diyor...

“ÖTEKİLER: Kolera mı? Kolera mı?” (sayfa 38)

III.KADIN: ...Böyle diyor. “Sizi bir çuvala doldurmalı. Ağzını bağlayıp denize atmalı!”

II.KADIN: Katil gibi birşey bu!” (sayfa 40)

“II.KADIN: Baksanıza, fakir fukarayı üstümüze yürüteceklermiş!

ÖTEKİLER: Neee?” (sayfa 42)

Yazar metnin pek çok yerinde, dışarıda bir sürü şey olup biterken , içeride iş niyetine yün örüp boncuk işleyen kadınların cehaletini ve gafletini iyice vurgulamıştır.

“II.KADIN: Sen çaydanlığını nasıl temizlersin? Ben sirkeyle kaynatırım. Hemen kopup çıkar kireç taşları.

I.KADIN: Onun için arada bir kaynamış sirke içeriz biz bizimkiyle. Çocuklara da içeririz.” (sayfa 39)

(Kaynamış suyun kireci giderdiğinden bahsedip, kaynamış sirkenin faydalarına geliyorlar.)

“II.KADIN: Biz o örümcekten çok korktuk. (Aya giden modülden örümcek olarak bahsediyorlar)

III:KADIN: Onlar böyle aya gide gele güveler de arttı tabii..

III.KADIN: Ay çok soğuksa, adamlar buradan oraya gidince güveler hemen anlamışlardır , buranın sıcak olduğunu.” (sayfa 44)

“III.KADIN: Düşman gelse, hani o zehirli bombayı atsa....

I.KADIN: Canım, onu düşmanı olanlar düşünsün. Bizim memleketin düşmanı yok ki..

II.KADIN: Eskiden varmış bir tane ...Dostlarımız bırakmaz onu. Dostlarımız bizi seviyor.” (sayfa 53)

2.2.4. Mekan

Mekan bütün Adalet Ağaoğlu oyunlarında olduğu gibi, “Kozalar” da en baskın öğedir. Yazar oyunun başında, kadınların bulunduğu evi detaylı bir şekilde betimlemiştir. Mekan herşeyden önce, dışarı ile olan bağın kopukluğunu, kapalılığı ve sonucunda da sıkışmışlığı ve çıkışsızlığı simgelemektedir. Kadınların içten içe sürekli hissettikleri, sahip olduklarını kaybetme korkusunu bertaraf etmenin yolu, evlerini daha da güvenli mekanlar haline getirmek, kale gibi olan evlerine girecek herhangi bir sızıntıyı önlemektir, çünkü tehdit unsuru dışarı ve dışarıdan gelmesi muhtemel olmaktadır.

“III.KADIN: Eşik taktırdık sokak kapısına. Kimse birşey atamaz.

II.KADIN: Aslında çift kilit taktırmalıyız hepimiz de.” (sayfa 41)

“I.KADIN: Kapımız sağlam bizim.. Çok sağlam bizim kapımız.” (sayfa 50)

“I.KADIN: Burada hiçbirşey olamaz, içeride. Dışarıda oluyorsa oluyordur. Bazen yağmur yağar da sel gibi ,pencerelerden içeri bir damla su giremez. Her yeri iyice tıkadık biz. Pencereler sağlam, kapılar sağlam...Duvarlar hele..” (sayfa 53)

Oyunun sonuna doğru ise çok korunaklı sandıkları yerde, evde, bir delik bulurlar. Ellerinden birşey gelmeyen, kocalarının gelip kendilerini kurtarmasından ümidi kesen kadınlar, korkmaktan ve kaçmaktan bitap düşerler.

Çok güvendikleri, içine sığındıkları ev artık onlar için çıkışsız bir delik olur. Sıkışmışlığın simgesi olan bu mekandan çıkmak isteseler de artık çok geçtir.

“I.KADIN: Keşke açabilseydim...

II.KADIN: Keşke çıkabilseydim...

III.KADIN: Dışarıda olsaydım keşke...

ÜÇÜ BİRDEN: Bir delik gerek.. Bir delik gerek”(sayfa 69)

2.2.5. Simgeler

Adalalet Ağaoğlu, bu oyununda da absürd biçimi kullanmış ve “Çıkış” oyununda olduğu gibi pek çok simgesel anlatıma başvurmuştur. Bunlar;

Başta, oyunun ismi olan Kozalar;

Darlığı, kısıtlanmışlığı, özgürlüğün olmadığı bir emniyeti ifade etmektedir ve doğrudan seyirciyi yönlendirmektedir.

Çocukların evden yok olması;

Oyunda seslerin, kapı vurulmasının ve paniğin arttığı anda kadınlar I.KADIN'ın çocuklarının odalarından kaybolduğunu fark ederler .

Kişiler apolitik, pasif, edilgen tutulmaya çalışılsa da hiçbir önlemin onları hayatla bağını kesmeye yetmeyecek olmasını ifade etmektedir. Kimse tamamen hijyenik tutulamaz.

Delik

Çocukların ortadan kaybolduğu odada, kadınlar bir delik farkedirler ve beraberce o deliği tıkamaya çalışırlar.

Ne kadar uğraşırsa uğraşılın, gerçeklere tamamen yüz çevirmek mümkün değildir. Hep bir zayıf nokta vardır.

Örümcekler

Oyunun sonuna doğru kadınlar bir örümcek ağını farkedirler ve ardından bir sürü örümcek etraflarını sarmaya başlar.

Bir tek zayıf nokta bile, kafadaki örümceklerin korku olarak üşüşmesine yeter.

Kadınların ağlarla kuşatılması

Oyunun sonunda kadınlar, örümceklerin ağlarıyla kuşatılır ve kozalarına sıkışır.

Anlamsız korkular, insanları çikamamacasına kuşatır. Özgürlük, bitmiştir.

2.3. III.KADIN Rolünün Karakter Analizi

Yazar III.KADIN karakterini Şu Şekilde betimlemiştir:

Otuz- otuz beŐ yaŐlarındadır. SŐslŐdŐr. GŐzelcedir. GŐzelliĐine gŐvenir. Sesine hep kibar bir ton vermeye çalışır. Her sŐzŐn ardından yerli yersiz gŐler, kıkırdar.

III. KADIN; diğer iki kadına göre daha gençtir ve gŐzeldir. Histerik bir yapısı vardır. Bu onun baŐat ŐzelliĐidir ve oyun ilerledikçe histerik halleri bŐyŐyerek devam eder. Kendisine gŐvenmektedir. Diğer iki kadında olup da onda olmayan tek Şey çocuktur. Çok istemesine rağmen çocuğu olmamaktadır .Bu yŐzden çocuklarını dilinden dŐŐŐrmeyen, Őstelik yeniden hamile olan I.KADIN'a sinir olmaktadır.

“I.KADIN: Niye, desenize..

İKİSİ:Niye?

I.KADIN: Çocuk..

III.KADIN: Dileyene vermez de....” (sayfa 36-37)

III.KADIN'nın zayıf noktası çocuktur. Sohbet bu konuya geldikçe, bazen sinirlerine hakim olamaz. Çoğu zaman da kendini kandırmayı tercih eder. Muhabbetin uzamasını engellemek için ortaya yeni konular atar. Onun ŐvŐnerek bahsedeceği çocukları olmadığı için genelde, kendi halinde bir memur olan, kocasından bahseder. Paniğin bŐyŐdŐĐŐ anlarda ise iki kadının da çocuklarının derdine dŐŐmesinden içten içe zevk alır.

“I.KADIN: ŐbŐr ikisi de yeterdi bize.. KŐçŐkken bir dert, bŐyŐyŐnce başka dert...

III.KADIN: Öyle...Öyle.. BŐyŐyŐnce de okullarda dŐvŐŐŐyorlar Őstelik. Birbirlerini ŐldŐrŐyorlar.. ŐldŐrŐyorlar ya.” (sayfa 37)

“I.KADIN: Benimkiler okuldan dŐndŐler mi, konuk yanına çıkarmıyorum. Sokağa da bırakmıyorum....

II.KADIN: Ben de yatılıya vermeden önce benimkini öyle yapardım....Pis pis yerlere dokunuyorlar...

III.KADIN: Çok mikrop var ortalıkta.. Bizim ki diyor ki, mikrop kolera yapıyor, diyor.

İKİSİ: Kolera mı? Kolera mı?" (sayfa 38)

"I. KADIN: ...Çocuklar bir yanda, kanaryamız bir yanda ötüşür dururlar..

III.KADIN: Bizimki gazete okuyor. Herşeylerden haberi oluyor..." (sayfa 44)

"II.KADIN: Ya benim kızımı da çaldılarsa? Okulunda öyle mışıl mışıl uyurken ya?

III.KADIN: İyi ki çocuğum yooook!! Oh, iyi ki çocuğum yok." (sayfa 61)

I.KADIN hem çocuklarından fazlaca bahsettiği, hem de bilgiçlik taslayıp II.KADIN'I ezdiği için, III.KADIN genelde II.KADIN ile ittifak kurar ve I.KADIN'nın ardından dedikodu yapma fırsatını kaçırmaz.

"II.KADIN: Neredeyse akşam oldu. Niye yakmıyor ışıkları?

III.KADIN: Şimdi kalkıp biz yaksak, o da olmaz ki. Uygun düşmez ve yakışık almaz. Ev, onun evi..." (sayfa 36)

"II.KADIN: Nasıl laf attı ,gördün mü?

III.KADIN:Görgüsüzlüğüne ver.

II.KADIN: Gücüme gitti.

III.KADIN: Üzüldüğünü belli etme. Üzüldüğünü görürse sevinir." (sayfa 47)

Ev ve el işlerinde diğerleri kadar becerikli değildir. Başladığı işi bitiremeyen tiplerdendir.Oyun boyunca boncuk dizer ve son ana kadar düşen boncuklarını yerlerden toplamaya devam eder.

“III.KADIN: ...Ay ne yaptım ben? Niye böyle yaptım?

II.KADIN: Yanlış mı dizmişsin boncukları?

III.KADIN: Hem ne yanlış, ne yanlış..” (sayfa 35)

“III.KADIN: Hadi çaydanlığı kazırsın. Mideyi nasıl kazırsın, söylemesi ayıp?

II.KADIN: Sen çaydanlığı nasıl temizlersin? Ben sirkeyle kaynatırım.”(sayfa 39)

“III.KADIN: Durun.. Durun.. Boncuğumun biri yere düştü. Aldım işte.. Kayıp olsa daha mı iyiydi?” (sayfa 60)

II.KADIN'nın en büyük özelliği histerik olmasıdır. Bu durum sesine ve vücuduna yansır. Aklı, fikri ve bilgileri tek şey üzerine yoğunlaşmış gibidir. Paniğin arttığı anlarda ise bastırılmış arzuları daha çok ortaya çıkar. “Dışarıdakileri” ve “onlar” ın neler yapacağını merak etmekten kendini alamaz.

“II.KADIN: Sizininki de pek güzel ötüyor..

III.KADIN: Erkek de ondan herhalde. Erkeği böyle iyi ötermiş.” (sayfa 34)

“II.KADIN: Ötmüyor ama.. Neden ötmüyor hala?

III.KADIN: Dişisini özlerse öter. Dişisini özlemezse ötmez.” (sayfa 43)

“III.KADIN: Onlar rahat durur mu, ah onlaaar!...Dertleri günleri, söylemesi ayıp, oranın da terbiyesini bozmak! Her kadın, her istediği erkekle şey edecek..Ah, onlar ahh..” (sayfa 45)

III.KADIN: Kaç kişiydiler acaba? Bir erkek mi üç erkek mi?

I.KADIN: Yine bir baksak mı pencereden?

II.KADIN: Bakmasak daha iyi..

III.KADIN: Baksak daha iyi...

I.KADIN: Biz kocalarımızdan memnunuz çok şükür.

III.KADIN: Memnun olmasak demin kapıyı açardık. Alırdık gelenleri içeri.” (sayfa 54)

O da diğerleri gibi kendisi gibi olmayanları hakir görür fakat, güzelliğe ve dış görünüşe önem verdiği için, insanları daha ziyade dış görünüşüyle yargılar.

III.KADIN: Ben komşumun oğlundan daha çok korkuyorum. Bir kere bıyıkları kara. Elleri de büyük büyük.

III.KADIN: Sarışın erkekleri severim. Daha yumuşak başlı oluyorlar.” (sayfa 53-54)

“III. KADIN: Hem herşey, herkesin üstüne uymaz. Bizim eve çalışmaya gelen kadın mesela, söylemesi ayıp, deve gibi.” (sayfa 42)

Zarif ve kibar bir kadın olmak için çabalamaktadır. Her cümlesinde mutlaka “söylemesi ayıp” sözünü kullanır. Fakat bütün çabalarına rağmen hareketleri yapay kalmaktadır. Sözleri onun ne kadar cahil ve görgüsüz olduğunu daha da ortaya çıkarmaktadır.

“I.KADIN: ...Çay içelim. Saati...

III.KADIN: Benimkini lütfen fincana koy, zahmet olmazsa. Ben çayı fincanda severim, nedense... Ben çayı fincanda istedikçe annem, Allah rahmet eylesin, “Kızım sen kontes olacaktıydın,” derdi... Öyleyim işte ne bileyim...Öyle yaratılmışım...”(sayfa 35)

“III.KADIN: Sorması ayıp, şeker koymuş muydun? Görmedim de...” (sayfa 41)

“I.KADIN: Biz o zaman tatildegdik. Deniz kıyısında...

III.KADIN: Biz Ağustosta gittik. Ne olur, ne olmaz, adamlar, söylemesi ayıp, ayı başımıza yıkarlar da, evimiz barkımızdan uzak, gurbette gömülür kalırız diye çekindik.” (sayfa 44)

3. “KOZALAR” OYUNU PROVA SÜRECİ ÇÖZÜMLEMESİ

Kozalar'ın provalarına geç başladığımız için oyunu bir kez ham okuduktan sonra sahnede okumaya başladık. Metnin genel anlamını çözümledikten sonra da parça parça ezberlere ve provalara başladık. Dört provadan sonra ezberimiz tamamlandı ve oyunun ince ayrıntılarına girdik. Oyun, tarafımızdan kısaltıldığı için (Ekte oyunun kısaltılmış hali bulunmaktadır) sonuna, provaların bitmesine az bir zaman kala karar verdik. 5. prova itibariyle aksesuar kullanmaya başladık ve ben 7. prova itibariyle kostüm giydim. Kozalar oyunu, toplamda 15 provadan sonra jüri karşısına çıktı.

Aşağıda, sahnede prova almaya başladıktan sonra karşılaştığımız ferdi ve grup sorunları ile bu sorunların çözüm aşamaları anlatılmaktadır.

Provalara başlarken bizi ilk zorlayan adım, kadınları ve karakterlerini anlamaya çalışmak oldu. Daha dikkatli okuduğumuzda, bu kadınların karakter olmaktan çok tip özellikleri gösterdiğini gördük. Daha doğrusu hepsinin toplamının bir karakter olduğunu, her birinin bu tek karakterin farklı yansımaları olduğunu anladık.

Üçünün de hayata bakış açıları, hayattan beklentileri, istekleri, korkuları aynıydı. Üçünün de sosyolojik yapıları aynıydı hatta bir sınıfta temsil ediyorlardı. Üçü de birbirine yakın yaşlardaydı. Kadınları birbirinden ayıran özellikler, tipolojik özellikleriydi.

Birbirlerinden farklılıklarını ortaya çıkarmak ve kadınlarımızın vücudumuza yerleşmesini sağlamak için, yönetmenimiz bize yürüme egzersizi yaptırdı.

Yürümelerimiz değişken tempolarda ve natürel olmayan el kol hareketleri ile başlıyor, daha sonra yönetmenimiz her birimize kadınlarımız hakkında ipuçları verdikçe kadınlara has bir hal alıyordu. Mesela ben III.KADIN olarak, yürürken ne kadar hoş ve kibar olduğumu, herkesin bana bayıldığını düşünüp daha çok kalçalarımı ve omuzlarımı hissediyordum. Kadınları hissettiğimizden emin olduktan sonra, hiç konuşmadan yerlerimize oturup oyunu başlatıyorduk. Bu egzersizi her provadan önce yaptık.

Oyunun çoğunlukla oturularak oynanması da bizim için ayrı bir problem oluşturdu. Kadınları kısıtlı bir alanda ve sabit bir konumdan ifade etmek bizi zorladı. Bu sıralarda, Uluslararası Tiyatro Olimpiyatları kapsamında katılma şansı bulduğumuz Commedia dell'Arte Workshop'u bizi heyecanlandırdı. Yönetmenimiz gelmeden, büyük hareketlerle ve bütün sahneyi kullanarak bir prova aldık ve otururken kullandığımız el, kol, ayak hareketlerimizi sabit ve keskin çizgilerle belirlemeye karar verdik.

Bu kararı uygulamaya geçirdiğimizde ve ipin ucunu kaçırdığımızda kadınlar, karikatürize tipler halini aldılar. Bu oyun eleştirel bir dille yazılmış, absürd bir oyundu. Kadınların korkuları irrasyoneldi. Fakat kadınların aynı zamanda yaşamaları gerekiyordu. Bunun içinde de atladığımız bir konunun üstüne gitmemiz gerekiyordu: Kadınlarımızı sevmek.

Biz kadınları sevmedikçe, yaşamaları olanaksızdı. Eleştirinin kadınlar üzerinden seyirciye gitmesi gerekiyordu, seyirciden kadınlara değil. Oyunculardan kadınlara hiç değil. Kadınların karikatürize olması, eleştirel amaca- ki bu da, oyunun en önemli yazılma nedeniydi- hizmet etmiyordu. Kadınlar ne kadar doğal olursa, oyun o kadar etkili olacaktı. Aslında üç kadın da, küçüklüğümüzde gördüğümüz kimselere, aile büyüklerimize, aile yakınlarımıza benzemekteydi.

Bir yerlerden aşına olduğumuz insanlardı. Rolü çıkarırken bu insanları örnek almaya, hatırlamaya çalışmadık ama bunu farketmek bizi, “absürd bir durumda saçmalayan kadınlar “ çıkmazından kurtardı. Yazardan uzaklaşıp, kadınlara yaklaştık ve onları sadece oldukları gibi oldukları için haklı bulup, benimsedik.

Kendi adıma, Elif Şafak'ın o sıralarda okumakta olduğum kitabında rastgeldiğim bir bölüm beni çok heyecanlandırdı. Sanki bizim kadınları anlatıyordu. Üslubu ve tanımlaması, III.KADIN'ı ve yaşamını anlayıp benimsememi kolaylaştırdı.

“...Evham Hanım'ın penceresi bir hudut boyudur. Dışarıyı içeriden, yabancıyı tandıktan, geçmişî şimdi'den, bilineni bilinmeyenden kati suretle ayırmak için çekilmiş yırtık pırtık bir perde asılıdır pencerede boydan boya. Perdenin arkasından bir çift çipil göz korkuyla bakar dünyaya. Evham Hanım'ın gözleridir bunlar. Kırpıştırmamak için uğraşır daima. Öyle ya, ya o gözlerini kırpıştırtırken yıkılırsa dünya? Nasıl hazırlıklı olacak, nasıl koruyacak kendini?Ya o gözlerini kapattığında, yani tam da o

esnada bir kötülük sızdıysa evine dışarıdan?.....Anlatır da anlatır. Dinlerim de dinlerim. İkrâm ettiği çayı değil, sesinin melodisini içerim. Yarı yolda bıraktığımız tasarılar, hayal bile etmeye cesaret edemediğimiz özelemler, içimizde ukte kalanlar ve hayaller, hırsalar ya da hatıralar..Vazgeç hepsinden. Kapan kendine, kendi içine.Zira dünya kötülüklerle dolu bir kara ormandır. Fitne fücür diz boyu baksana. Hele kadınsan aman dikkat et üstüne başına, adımına adamına, sen en iyisi hiç çıkma,hiç koşturma, otur turduğun yerde, büzül kal benimle....kabuğumuzdan ayrılmayalım” 1

Kadınlarımızı benimsedik ve sevdik. Bu durum da, bizi başka bir sorunla karşı karşıya getirdi: Kadınların doğallıktan, sıradanlığa kayması.

1 Elif Şafak; *Med Cezir. Evham Hanım(II)*. Metis Yayınları. İstanbul, 2005

Abartıdan uzak kalmaya çabaladıkça kadınların iç enerjileri ile birlikte genel tempo da düşmeye başladı. Bunun sonucunda oyun, izlenilirliğini yitirdi. Provaların bu aşamasında, sıradanlaşma sorunu beni çok zorladı. Komedi oyunlara her zaman ciddiyetle yaklaştım ve oynadığım karakterleri içselleştirdim. Bu yaklaşım,“Kozalar”a kadar hep oyunumu destekledi ve işime yaradı. Fakat “Kozalar” salt bir komedi oyunu değil hatta komedi olduğundan bile şüpheliyim. İçinde komedi unsurları olduğu bir gerçek ama şahsen, yazarın, bu oyununda komedi unsurlarını “ güldürürken, cezalandırabilmek” amacına hizmet etmesi için kullandığını düşünmekteyim. Abartmamak adına fazlasıyla doğallaştırdığım role yaklaşımımın sıradan bir sonuç ortaya çıkardığını farketmemle, III.KADIN’ı kaybetmem bir oldu. Farklı yoğunluklarda hepimiz aynı sorunu yaşadık ve seyrettirme şevkimiz sarsıldı.

Çeşitli denemelerime rağmen III.KADIN’ı tam olarak bulamayınca çare olarak, yönetmenimle konuşup kostümümü belirledim ve kostümlü provalara başladım. Kostümün ne kadar yardımcı olduğunu da ilk olarak, bu oyunun provalarında keşfettim. Gündelik kıyafetlerle oynamamak, kadını tekrar yakalamama ve daha doğru şekilde oynamama yardımcı oldu. Grup olarak bu sorunun üstesinden gelebilmek için, metne geri döndük. Alt anlamları yeniden gözden geçirdik ve metnin bizi yönlendirmesine izin verdik.

Bunun sonucunda ,aramızdaki ilişkiyi yeniden yakaladık. Fakat sonuç pek memnun edici olmadı. Metnin sert üslubundan etkilendikçe kadınların arasındaki çatışma büyüdü ve sürekli birbirlerinin gözünü çıkarma

yarışında olan kadınlara dönuştük. Sonra kendimize “ Madem bu kadınlar, birbirlerinden bu kadar nefret ediyorlar, neden bir aradalar?” sorusunu sorduk.

Sonuçta, bu kadınlar aynı evde yaşamıyorlar ve birbirlerine değil ,kocalarına bağımlılar. Kocaları eve gelinceye kadar vakit geçirmek için bir araya gelmeleri de bir zorunluluk değil. Ayrıca seyircinin kadınlardan nefret etmesi en son istediğimiz şeydi. Aksine kadınları sevmeleri gerekiyordu. Bu durumda bizim de, kadınların arasındaki ilişkiyi sevmemiz gerekiyordu.

Kadınlarımızın birbirlerinin farkında olması ve sevmesi zor olmadı. Bu aşamadan sonra her provada, metnin alt anlamlarını çeşitlendirmeye ve birbirimizle oynamaktan zevk almaya başladık. Çünkü artık hepimiz kadınlarımızı sağlama almıştık. Provalar çok keyifli geçmeye ve oyun ayaklanmaya başladı. Bu kadar zevk almak ise bizi, uzun zaman düşündüren, kızdıran ve genel provalara kadar üstesinden gelmeyi başaramadığımız büyük bir problemle karşı karşıya bıraktı: Oyun esnasında gülmek.

Oyun esnasında gülmek, benim ve grup arkadaşlarımın şimdiye kadar hiç başına gelmemiş birşeydi. Başlarda, provalar esnasında yeni birşeyler buldukça,sürprizlerle karşılaştıkça yönetmenimiz ile beraber gülüyorduk. Ancak, bu durum her provada yaşanmaya başladı. Oyun içinde, gülmemizi kontrol edemiyorduk. Üstelik artık yeni birşeyler bulduğumuzda değil, oturmuş oyunlara bile gülmeye başlamıştık. Yönetmenimiz bize, kim olarak güldüğümüzü sordu. O zaman, gülme anlarında oyundan ve karakterden çıktığımızı farkettilik. Karaktere giriş ve çıkışlar o kadar seri oluyordu ki, sorunun bundan kaynaklandığını bir süre anlamadık. Hiçbirimizin konsantrasyon problemi yoktu. Karakterden çıkmamızın ortak bir nedeni vardı: Oyunun içinden, oyunu izlemek.

Üç kadın arasındaki ilişkiler çok güzel bir şekilde oturmuş, aramızda iyi bir enerji oluşmuştu. Hepimiz bunun nasıl göründüğünü merak ediyorduk. Karakterden çıkış anları, bu meraktan geliyordu. Bu oyuncunun karakterine yabancılaşması gibi bir durum değildi. Güldüğümüz kaza anlarının süreci şöyle açıklanabilir: Nihal’in ya da Serpil’in I.KADIN veya II.KADIN karakterlerini canlandırmasını izlemekten zevk alıyorum. İzlerken istemeden III.KADIN karakterimden çıkıp, Eren olarak izlemeye başlıyorum.

I.KADIN ve II.KADIN benim Eren olduğumu görüyor ve Serpil ve Nihal hallerine geri dönüyorlar. Bunun sonucunda, Eren, Nihal ve Serpil'in içinden, I.KADIN, II. KADIN ve III.KADIN 'a gülüyoruz.

Uzun konuşmaların ve sorgulamaların ardından, gülme (daha doğrusu oyuna girip çıkma) sorunumuzun üstesinden bir nebze gelebilmiştik ki; seyircili provalarda daha büyük ve bizi çok kızdıran bir sorunla karşılaştık: Seyirciyle beraber gülmek.

Bu sefer de seyircinin gülmesi bizi anında oyundan koparıyordu ve kendimizi ne kadar zorlasak da gülmemize engel olamıyorduk. Akabinde müthiş bir utanç duyuyorduk. Seyircinin utancımızı görmesi ve gülmek için çabalamasından endişe ediyorduk. Bu durumun biraz da seyircimizin, yakından tanıdığımız, sınıf arkadaşlarımızdan oluşmasından kaynaklandığını düşünüyorum. Seyircinin kime güldüğünden emin olamıyorduk. I. KADIN, II.KADIN, ve III.KADIN'a mı, yoksa I.KADIN, II. KADIN ve III.KADIN'I oynayan Eren, Nihal ve Serpil'e mi? İzleyenlere sordüğümüzde, oyun boyunca Eren, Nihal ve Serpil'i hiç görmediklerini söylüyorlardı fakat, gülmemize neden olan şeyin karakterlerden çıkmamız olduğunu, biz biliyorduk ve kendimizi ilk kez sahneye çıkmış kadar acemi hissediyorduk.

Bu noktada başka büyük bir hata yaptık. Gülmek için, kadınları frenlemeye ve enerjilerini düşürmeye başladık. Bu, farkında olmadan yaptığımız birşeydi ve bizi oynarken sürekli düşünmeye itiyordu. Gülmemeyi başarıyorduk ama zaten seyirciyi de güldüremiyorduk. Sonucunda, oyundan ne biz, ne de seyirciler zevk alıyordu.

Çözüm olarak, tek başımıza ilave provalar yapmayı denedik ama işe yaramıyordu. Artık seyirciyle prova yapmaya ihtiyacımız vardı. Belki de seyircili prova yapmaya geç başlamıştık. Oyunu ve karakterleri didikleyp duruyorduk. Kendi başımıza aldığımız provaların bize yarardan çok zarar getirmeye başladığını farkettilik. Yönetmenimiz bize, karakterlerin ve oyunun artık oturmuş olduğunu ve sadece dinlemeye odaklanmamızı söyledi. Başka birşey düşünmeden, sadece birbirimizi dinlemek bize eski tadımızı geri kazandırdı. Seyirciyle birlikte gülmeden ama seyirci ile birlikte eğlenerek oynamayı başardık.

“Kozalar” oyunu, grup olarak provalarda seyirciye çok ihtiyaç duyduğumuz bir oyun oldu. Daha fazla seyirci ile çalışma imkanımız olsaydı, belki üstesinden gelmeyi başaramadığımız, en büyük problemimizi çözebilirdik: Tempo.

Oyunu parça parça prova ettiğimiz zamanlardan beri, tempo sorunumuz olduğunu biliyorduk. Fakat bu sorunla, akış almaya başladıktan sonra uğraşmaya başladık. Bana göre, “Kozalar” oyununun inişli çıkışlı, senfoni gibi bir temposu var. Temponun yükseldiği ve düştüğü noktalar üzerine çok çalışmadığımızı düşünüyorum. Aslında her provada oyuna, tempo sorunuyla başlıyorduk. Daha doğrusu oyuna, doğru temponun getirdiği, doğru enerji ile başlayamıyorduk.

Tempo düşük olunca , oyunda paniğin başadığı anlara kadar iç enerjimiz sönüyor ve oyun, kağını hızında ilerliyordu. Oyuna başlama sorunumuzu çözmek için yönetmenimiz, oyunu başlatan ilk repliklerimizi doğal olmayan bir sesle söylememizi önerdi. Öyle de yaptık. Yüksek enerjiyle başlasak da, onu korumamız mümkün olmuyordu çünkü, temponun nerede düştüğünü bilsek de, neden düştüğünü bilmiyorduk. En önemlisi de oyunun kendine has temposunu, üçümüz aynı anda hissedemiyorduk. Bu yüzden seyirciye çok ihtiyaç duyduk. Belki onların enerjisinin yönlendirmesiyle, doğal tempoyu bulabilirdik. Ne yazık ki, prova esnasında tempoyu yükseltmemiz gerektiği anları yakalasak da, tekrar prova yapmak için bir hafta beklemek, bu anları kaçırmamıza sebep oldu. Sıcaklığı sıcaklığına bir prova daha yapmamız gerektiğini biliyorduk. Fakat sınıflarda kendi kendimize aldığımız ilave provalarda verim yakalayamıyorduk.

Elbette bunlar bahane olamaz. Temponun oyunun herşeyi demek olduğunu çok geç farkettilik. Sonuçta, çoğunlukla sabit bir pozisyonda oturan üç kadının ilgiyle izlenmesini neredeyse imkansız kıldık. Başladığı andan itibaren oyunun temposunu kontrol edemememiz ve bunu başarmak için ne yapmamız gerektiğini bilmememiz, moralimizi bozdu ve enerjimizi tüketti. Belli bir noktadan sonra, kırkbeş dakikalık oyun bize, iki saat sürüyormuş gibi gelmeye başladı. Çoğu zaman temponun düştüğünü fark edip, ilgiyi yeniden kazanmak adına oyunlarımızı büyütme gibi, yanlış çabalara giriştik. Hiçbir zaman istediğimiz, olması gereken tempoyu, yakalayamadık. Eğer bu oyunu yeniden çalışma şansım olsaydı, sanırım tempoyu baştan

itibaren ele alır, oyuncu arkadaşlarımla müzik dinler ve hatta bir provayı metronom eşliğinde yapardım.

Faydası olur muydu, bilmiyorum ama zararı olacağını da zannetmiyorum.

“Kozalar”da, yönetmenimizle birlikte, oyunun orijinalinden farklı tercihlerde bulunduk.

Bunlardan en önemlisi metindi. İlk okumalardan sonra, metnin uzun olduğuna ve içinde, fazla tekrar bulunduğuna karar verdik. Bu nedenle, yönetmenimiz metnin belirli yerlerini kesti. Mesela, radyodaki haberlerin dinlenmesi, I.KADIN’ın çocuklarının kaybolması ve kadınların, odada buldukları deliği kapatmaya çalışmaları kısmı ile ağlarla ve örümceklerle sarılmaları bölümleri tamamen atıldı. (Metnin kısaltılmış hali, ekte bulunmaktadır)

Eğer “Kozalar” oyununun teması ;“Kargaşa dolu bir toplumdaki en büyük suçlular, cehalet ve duyarsızlıklarıyla kendilerini gerçeklere kapayan ve asılsız korkularına hapsolanlardır.” ise, metnin kısaltılmış halinin bu temaya sekte vurduğunu düşünmüyorum.

Metni kısaltmanın dışında; oyunun başında ve ortalarında gösterilen slayt gösterilerini de kulanmama kararı aldık. Bu kararı almamızın nedeni, prodüksiyon yetersizliklerinin yanı sıra, metnin eleştirel ifadesinin, savaş ve bomba görüntüleri olmaksızın da yeterince baskın olduğu yönündeki düşüncemizdi.

Ayrıca , ilk birkaç provadan sonra yönetmenimiz, kadınları ölesiye korkutan ve oyunun sonunda kendilerini kozalarına hapsedmelerine neden olan, dışarıdan gelen seslerin ve kanarya ötüşlerinin de gerçekte var olmaması önerisinde bulundu. Kadınlar, son derece gerçek ve korkutucu sesler duyacaklar, fakat efekt olarak hiçbirşey duyulmayacaktı. Yönetmenimize göre böyle bir tercih, onların asılsız korkularının altını daha fazla çizecek ve duyulan seslerin kaynağının ne olduğu yoruma açık bırakacaktı.

Belki de kadınlar asılsız korkularıyla sesleri olduğundan büyük algılıyorlardı. Belki de kapıyı vuran, I.KADIN’ın işten dönen kocasıydı.

Bu seçimin en tehlikeli sonucu, seyircinin kadınları akıl hastası olarak görmeleri olabilirdi. Yönetmenimiz bu şekilde, daha maharetli oynayabilmemiz adına önümüze bir engel koymuş oldu. Biz de metne hakim olduktan sonra, sesleri algılama sıralarını aramızda paylaştırdık. Gerçek bir korku duymaya çalıştık, böylece seyircilerin de aslında olmayan sesleri duymasını sağladık. Kendi adıma; oyunun genelinde sesleri duyma ve senkronizasyon konusunda başarılı olduğumuzu düşünüyorum. Fakat kadınları oyunun sonuna taşıyan ve yoran uğultuları duyma konusunda daha fazla çalışmaya ihtiyacımız olduğu fikrindeyim.

Yine yoğunluklu olarak prodüksiyon problemi nedeniyle, dekorumuzu minimal ölçülerle sınırlandırdık. Yönetmenimiz, efekt olarak var olmayan sesleri duyan kadınların, dekor olarak var olmayan bir evde oturmalarının, seçimimiz açısından istikrarlı olacağını düşündü. Dekor olarak, üç iskemle ve bir sehpa kullandık. İçinde kanarya olan kafesin de diğer bütün eşyalar gibi, varmış gibi oynanmasına karar verildi. Kostüm olarak I.KADIN ve II.KADIN için etek ve bluze; III.KADIN için uzun dar bir elbiseye karar verildi. III.KADIN'nın parlak kırmızı ruj dışında, makyaj kullanılmadı. Aksesuar olarak da I. KADIN için mendil, II.KADIN için, örgü ve şişler ile çanta ve III.KADIN için boncuklu çanta dışında, üç bardak, bir fincan, tepsi, ve kurabiye kullanıldı.

Söz konusu dekor ve aksesuar hakkında, oyuncu olarak daha fazla sorgulamaya gitmemiz ve yönetmenimizle, bu konuyu daha fazla tartışmamız gerektiğine inanıyorum. Efekt olarak varolmayan sesleri duyan, dekor olarak varolmayan bir evde oturan kadınların, aksesuar olarak varolmayan şişler ve yünlerle örgü örmeleri, varolmayan bardaklardan çay içmeleri ve varolmayan boncuklu çanta işlemleri, dolayısıyla hiçbir aksesuarın kullanılmaması, tercihlerimiz açısından daha istikrarlı olurdu, diye düşünüyorum. Seyirciye, boş sahnede, bir sehpa etrafında sandalyelere oturmuş üç kadın görüntüsünün tersine, eşyalarla dolu bir evde oturan kadınlar hissini verebildiğimizi düşünüyorum. Yine de bazı dekor ve aksesuarların olup bazılarının olmamasının, - özellikle hedeflemediğimiz- bir tamamlanmamışlık görüntüsü yarattığı fikrindeyim. Bu oyunu tekrar oynasaydım, dekor ve aksesuar kullanımında, “Ya hep ya

hiç” düşüncesi çerçevesinde, daha ayrıntılı düşünür ve bu konuda, yönetmenim ve oyuncu arkadaşlarımla fakir teatisinde bulunurdum.

“Kozalar” oyunu, Doç. Dr. Çetin Sarıkartal’ın yönetmenliğinde, yukarıda anlatılan prova sürecinden geçerek, 27 Haziran günü jüri karşısına çıkmıştır.

4. SONUÇ

Adalet Ağaoğlu’nun “Kozalar” oyunu ve bu oyunun prova süreci hakkında bir tez yazmaya başladığımda, oyunun dönemsel ve söylemsel özelliği nedeniyle, dönem ve üslup araştırması yapmaya karar verdim. Bu araştırmanın sonuçları, metin çözümlemesini ele alışımında etkili oldu. Eleştirel bir üslupla yazmayı düşündüğüm metin çözümlemesini, oyunun bir dönemin ve türün temsilcisi olduğunu farketmemle birlikte, daha objektif bir üsluba dönüştürmeye karar verdim. Yazarın konu seçimindeki istikrarının dışında, oyunlarında saptanan didaktik tavrının da tesadüfi olmadığını, diğer oyunlarını incelerken tespit etme şansım oldu. “Kozalar”ın yazılma sürecini bilmek, gözümde metni özelleştirdi ve oyuna başka bir kişilik kazandırdı.

Provalar esnasında, metnin tek başına yeterince söylemsel olduğunu düşündüğüm için, yazarın, oyuncunun maharetine izin vermemiş olmasına kırgındım. Prova sürecini çözümlmek, bana tekrar geriye

gitme imkanı sağladı. Metin her ne kadar kısıtlayıcı olsa da, alt anlamları çeşitlendirip, detaylı bir şekilde işlemiş olmamızın oyuncu olarak bizi, engellenmiş hissinden kurtardığını farkettim. Yazım sırasında, bir oyunun prova sürecini deneyimleyen bizlerin, maharetimizi gösterebilmemiz ve seçimlerimizi sahiplenmeyi öğrenebilmemiz adına yönetmenimizin, oyunun uygulanaşına dair yaptığı tercihlerin çok doğru olduğuna karar verdim. Bizi bu şekilde çalıştırdığı, hata yapmamıza izin verip çözüm aşamalarımızı sukunetle izlediği için, yönetmenimize tekrar minnettar oldum.

Bu oyunu ve özellikle III.KADIN'a çalışacak olanlara, şu an durduğum noktada verebileceğim nazizane tavsiyeler şunlardır.

Kozalar metni, ilk bakışta bütün cevapları, daha doğrusu konu hakkında söylenecekleri içinde barındırıyor gibi gözükse de, özellikle karakterler ve birbirleriyle olan ilişkileri hakkında fazla ipucu vermiyor. Her ne kadar bir oyuncu rahatlamak için, karakterinin ve diğer karakterlerle olan ilişkilerinin detaylı bilgisine ihtiyaç duysa da yazar bu bilgileri, amacına hizmet etmediği için, minimal ölçülerde vermeyi tercih etmiştir. Ne var ki, bu durumun oyuncuyu rehavete sürüklemesine, soru sormaktan vazgeçmesine izin verilmemelidir. Kendini metne teslim etmemek için daha fazla sorgulayıcı olmak gerekmektedir.

Adalet Ağaoğlu'nun oyunlarında hiç vazgeçmediği, karakterlerin varoluşlarının, buldukları mekanla anlamlandırılması tercihi, "Kozalar" da da oldukça baskındır. Bu bağlamda, mekan ile olan ilişkiye ve bu ilişkiyi destekleyen öğelere dikkat edilmelidir.

Oyunun çoğu, dar bir alanda ve statik pozisyonda oynandığı için, "Kozalar" yüksek bir enerji ve kendine has bir tempo gerektirmektedir. İzlenebilirliğini sağlama almak ve dikkati çekebilmek için, oyunun yüksek bir tempo ve enerjiyle başlamasına ve oyun boyunca enerjinin düşmemesine özen gösterilmelidir. Özellikle, diğer karakterlere göre daha yüksek bir enerjisi olan III.KADIN rolünün çalışması aşamasında, motivasyonu sağlayan egzersizler yapılabilir. Oyunun provaları ile tempo çalışmaları da başlamalı ve mutlaka kendi içinde iniş çıkışları olmalı ama oyuncular tarafından belirli noktalarda sabitlenmeli.

Oyunun absürd biçiminin etkisine kapılıp, kadınların tavır ve davranışlarını büyütme, onları yaşamayan tipler haline getirme hatasına neden olabilir. “Kozalar”ın komedi aracı ve eleştiri amaçlı bir oyun olduğu unutulmamalıdır. Söylenecek en ağır şey, en doğal yoldan ve basit yoldan söylenirse etkili olur.

Son olarak, oyuncuların, metne yabancılaşmaları tehlikesine karşın, “Kozalar” oyununun dönem oyunu olmasına ve aradan 35 yıl geçmesine rağmen, yapılan eleştirilerin günümüzde halen hedefini bulduğuna, duyarsızlıkları, güvensizlikleri ve korkularıyla üç kadının halen yaşadıklarına, oyuncu duyarlılığıyla, dikkat edilmesini öneririm.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, Adalet; *Adalet Ağaoğlu Toplu Oyunlar II, Kozalar*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2005

- Şafak, Elif; *Med Cezir, Evham Hanım(II)*, Metis Yayınları. İstanbul, 2005
- Şener Seveda; *Adalet Ağaoğlu'nun Oyun Yazarlığı*, Adalet Ağaoğlu Toplu Oyunlar, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1996
- Ağaoğlu, Adalet; *On The Changes of 1970-80 in the Turkish NOVEL.*

http://www.lightmillenium.org/2005-15th/agaoglu_speech. Çeviren: İhsan Olgu Demir

- Atabey, Dilek; *Adalet Ağaoğlu ve Oyunları*, <http://www.okuyanus.com.tr>
- Erkoç, Gülayşe; *1960-70 Dönemi Tiyatro Hareketleri*, Tiyatro Araştırmaları Dergisi, Ankara (Haziran 2002) http://www.ankara.edu.tr/tiyatro/TAD_2002-

13-sayi.doc

EKLER

Görev Dağılımı

Oyun: Kozalar

Yazar: Adalet Ağaoğlu

Yönetmen: Doç. Dr. Çetin Sarıkartal

Oyuncular: Nihal Yalçın: I.KADIN

Serpil Göral: II.KADIN

Eren Balkan: III.KADIN

Sahnelendiği Yer: Bahçeşehir Üniversitesi- Beşiktaş Kampüsü. Fazıl Say Sahnesi

Sahnelendiği Tarih: 27 Haziran 2006

5.2 Uygulanan Metin

